

Etelä-Pohjanmaan Elinvoimakeskus
PL 70
00072 Livskraftscentralen

18.2.2026

Dnr: EPO/124/2026

kirjaamo.etela-pohjanmaa@elinvoimakeskus

lausunto.fi

LAUSUNTO POHJANMAAN JA ETELÄ-POHJANMAAN LUMO-OHJELMAN LUONNOKSESTA

Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus pyysi 27. marraskuuta seurakunnilta lausuntoa LUMO-ohjelmasta 2035. Pyyntö lausunnosta, jossa olisi linkit LUMO-ohjelman luonnoksen asiakirjoihin ja lisätietoihin, on lähetetty seurakuntien viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. Vastausaika päättyy sunnuntaina 15. helmikuuta. Pyyntöä jatkoaikaa on myönnetty 18.2.2026 asti.

Kaksi seurakuntaa kuuluu Kristiinankaupungin kirkolliseen yhtymään – Kristinestads svenska ev.-luth. församling Kristiinankaupungin suomalainen ev.-lut. seurakunta. Kristiinankaupungin yhteinen kirkkoneuvosto antaa seuraavan lausunnon Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan LUMO-ohjelman luonnoksesta.

Yleistä

Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelma, LUMO-ohjelma, on alueellinen suunnitelma, joka laaditaan luonnonsuojelulain 13 §:n mukaisesti. LUMO-ohjelma on erittäin tärkeä alueellinen toimeenpanosuunnitelma, jonka tavoitteena on pysäyttää käynnissä oleva luontokato. LUMO-ohjelman mukaan tullaan toteuttamaan myös EU:n ennallistamisasetuksen määräämät ennallistamistoimenpiteet.

LUMO-ohjelma on laadittu laajassa yhteistyössä Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan toimijoiden kanssa osallistamalla heitä esimerkiksi teemakohtaisilla työpajoilla, nettikyselyillä ja toimijakohtaisilla tapaamisilla. Ohjelmaa varten Suomen ympäristökeskukselta on tilattu kattava selvitys maakuntien luonnon monimuotoisuuden tilasta.

Yhtään fyysisestä kokousta ei ole pidetty. Työpajat on pidetty etäyhteyksin työaikana, jolloin niihin ovat voineet osallistua lähinnä alansa työtehtävissä toimivat ja eläkeläiset.

Molemmille maakuntien seurakunnille järjestettiin toimijakohtainen tapaaminen 28. elokuuta 2025. Kokoukseen osallistuivat toinen viranhaltija Vaasasta ja toinen Seinäjokista virkamies sekä eläkkeellä oleva luottamushenkilö Kristiinankaupungista.

Suomen ympäristökeskuksesta on tilattu kattava tutkimus alueiden luonnosta ohjelmaa varten: Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan luonnon monimuotoisuusselvitys (Utredning av den biologiska mångfalden i Österbotten och Södra Österbotten).

LUMO-ohjelma on jaettu kahteen osioon: Varsinainen LUMO-ohjelma ja LUMO-ohjelman toimenpideosuus.

VARSINAINEN LUMO-OHJELMA

LUMO-ohjelma on laadittu monipuolisesti maakuntien alueiden erilaisten luontotyyppien ja eliölajien elinolosuhteiden heikentymisen pysäyttämiseksi ja elinympäristöjen ennallistamiseksi. Alueellinen ja paikallinen taso ja olosuhteet on huomioitu kattavasti. LUMO-ohjelman avulla voidaan luontokato pysäyttää molemmissa maakunnissa.

LUMO-ohjelmassa on useassa kohdin tuotu esiin sen vapaaehtoisuus. EU:n ennallistamisasetus ja luonnonsuojelulaki vaativat laatimaan maakunnalliset ja kansalliset ennallistamissuunnitelmat luontokadon pysäyttämiseksi. Myös LUMO-ohjelman toimenpidekokonaisuuksien tavoitteiden toteuttamiselle on nimetty vastuutahot ja seurannan mittarit. Toteuttamista ja seurantaa varten tullaan niin ikään nimeämään lukuisia ala- ja aluekohtaisia toteuttamisryhmiä. Ohjelmassa esitetyille vastuutahoille toteuttamistoimet tulevat olemaan velvoittavia ja toiminta vastuullista. LUMO-ohjelman toimeenpanoa ja seurantaa tehdään yhteistyössä maakuntien toimijoiden kanssa. Ohjelmatyön koordinoinnista vastaa Etelä-Pohjanmaan Elinvoimakeskus.

Mielestämme LUMO-ohjelman visio ”Yhteisin pohjalaisvoimin luonnon asialla” vaikuttaa melko lattealta. Visiolle tulisi antaa konkreettisempi suunta siitä, mitä tavoittelemme ja millä merkityksillä, konkreettisemmin. Selkeämpi ja konkreettisempi visio voisi olla: ”Haluamme monimuotoisen ja puhtaan luonnonelinympäristön, metsä- ja suoluonnon, sisävesi- ja rantaluonnon, rannikko- ja saaristoluonnon sekä muu luonnon, joissa eliökunta voivat hyvin, ihminen mukaan luettuna.

Mielestämme, LUMO-ohjelmassa esitettyjen tavoitteiden tulee olla konkreettisia ja määrällisiä, joiden toteutumista voidaan myös käytännössä seurata. Myös mittareiden tulee olla selkeitä ja sellaisia, joilla voidaan toteutumisia seurata.

Ohjelman toimenpideosuuden toteutumista on esitetty päivitettäväksi hallituskausittain. Parempi ajankohta päivitykselle on ohjelman voimassaolon puolivälissä eli vuonna 2030. Tällöin ohjelman, joka on ylihallituksellinen, päivitysajankohta ei saa olla riippuvainen maamme hallitustilanteesta.

Esitettyjen ennallistamistoimenpiteiden rahoitus on ohjelmassa esitetty hoidettavaksi lähes yksinomaan valtion METSO- ja Helmi -ohjelmien rahoitusmuodoilla. Kuitenkin nämä rahoitustavat ovat riittämättömiä nykyiseenkin kysyntään nähden. Näköpiirissä ei ole näiden määrärahojen lisääminenkaan. Valtion tulee varautua ennallistamistoimien kustannuksiin EU:n ennallistamisasetuksen vaatimien ennallistamistoimien toteutukseen tarvittavalla rahoituksella. Riittämättömän valtion rahoituksen rinnalla tulee ottaa käyttöön myös yksityinen rahoitus ennallistamistoiminnan rahoitukseen.

LUMO-ohjelman valmistelua varten Suomen ympäristökeskukselta (SYKE) tilattiin Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan luonnon monimuotoisuusselvityksen. Raportti on toiminut tärkeänä taustamateriaalina LUMO-ohjelman valmistelussa. Raportti perustuu parhaaseen saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon. Raportin luku 12 sisältää ehdotuksia toimenpiteistä. Ehdotetut toimenpiteet tulisi sisällyttää kokonaan alueelliseen LUMO-ohjelmaan.

Viime vuosien runsas metsien hakkuumäärä on suurin syy luonnonmuotoisuuden katoon ja metsäluonnon heikkenemiseen Suomessa.

Suomen ilmastopaneeli, Suomen luontopaneeli ja myös Sitra ovat raporteissaan esittäneet metsien hakkuiden määrän pienentämistä valtakunnan tasolla 10-15 % eli noin 60 milj.m³:iin. EU:n

ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää tarvittaessa hakkuumäärien pienentämistä. Tarvittaessa rajoitetut hakkuumäärät tulee suhteuttaa myös pohjalaismaakuntien hakkuisiin valtakunnannollisten määrien pohjalta. Tarvittaessa hakkuiden vähentämisen lisäksi ennallistamisasetuksen toteuttaminen edellyttää metsänkäsittelymenetelmien muuttamista.

LUMO-ohjelman mukaiset elinympäristökohtaiset strategiset tavoitteet ja toimenpidekokonaisuudet koskien (A.) Metsä- ja suoympäristöt (kappale 6.2) on tavoite (A): Metsä – ja suoelinympäristöjen ja -lajiston uhanalaistumiskehitys on pysähtynyt ja elinympäristöjen tila on parantanut. Toteamme, että Kristiinankaupungin seurakuntayhtymä omistaa 760 hehtaaria metsää, mikä on varsin huomattava määrä. Kaikki metsät määritellään pääasiassa talousmetsiksi nykyisessä metsätaloudessa. LUMO-ohjelman tavoitteiden ja toimenpidekokonaisuuksien mukaisesti pyrimme edistämään metsäelinympäristöjen monimuotoisuutta ja siten metsälajien selviytymistä. Mielestämme seuraavat toimenpiteet ovat mahdollisia tätä tarkoitusta varten. Seuraavassa metsänhoitosuunnitelman valmistelussa luokittelemme yksittäiset metsäkuviot niiden asianmukaisen käyttötarkoituksen mukaan, mitkä metsäkuviot ovat talousmetsiä, mitkä sopivat virkistysmetsiksi virkistysarvojen vuoksi ja mitkä metsät ovat suojelun arvoisia luonnonarvojen vuoksi. Otamme myös huomioon ekologisten käytävien ja verkostojen tarpeen eläinten vapaan liikkumisen takaamiseksi niiden reiteillä. Virkistysmetsissä, suojelluissa metsissä ja ekologisissa käytävissä ei harjoiteta avohakkuuta. Käytön tarkoitus määrittää, mitkä metsänhoito- ja hoitomenetelmät ovat hyväksyttäviä kullekin metsäkuviolle. Tarvittaessa, ja metsätalouden kannalta sopivasti, pyrimme vähentämään yksittäisten avohakkuualueiden pinta-alaa. Talousmetsissä voimme harjoittaa jatkuvaa kasvatusta paikoin, jos se on sopivaa, esimerkiksi maaperästä ja metsätyypistä riippuen, ja edellyttäen, että se on hyväksyttävää metsänhoitoyhdistyksen asiantuntemuksen mukaan. Pesimäkauden aikana emme tee lainkaan hakkuita, mikä on luonnonsuojelulain mukaista. Lisäksi Euroopan unionin tuomioistuimen elokuun 2025 päätös (C-784/23) kieltää kokonaan hakkuun lintujen pesimäkauden aikana. Tutkimme mahdollisuutta perustaa luonnonsuojelualueita tai vastaavia (METSU-suojelu), esimerkiksi metsäalueille, jotka kuuluvat valtion suojeluohjelmaan ja/tai Natura 2000 -alueille. Esimerkiksi Pyhävuoren Natura 2000 -alueella seurakunta omistaa suuren metsäalueen Söderbergetillä lähellä suojeltua luonnonmuistomerkki Bastuväggeniä.

LUMO-ohjelmassa on kokonaan jätetty huomiotta metsän ja kaiken muun kasvillisuuden kannalta tärkein tekijä. Se on juurisienten eli mykorritsasienten ja puiden yhteistyö (symbioosi). Siinä juurisieniverkosto kerää ravinteet puun juuriston kautta puulle. Vastineeksi puu luovuttaa yhteyttämistuotteina syntyvät sokerit ja muut tuotteet ravinnoksi sieniverkostolle.

Erityisesti nykyiset aukkohakkuut maanmuokkauksineen, kantojen nostoineen ja ojituksineen ovat tuhoisia sieniverkostolle. Ne tuhoutuvat pääosin hakkuuaukoilla, kun niille ruokaa toimittava puusto on hakattu pois. Sieniverkoston palautuminen alueelle vaatii pitkän ajan, jonka kesto on vaikea määrittellä. LUMO-ohjelmassa tulee keskeisenä tekijänä huomioida mykorritsasieniverkoston merkitys ja hoitaminen maksimaaliselle tasolle, jolloin myös puiden kasvu voidaan maksimoida.

LUMO-ohjelmassa, kuvassa 3, on myöskin uskonnolliset yhteisöt, kuten Ev.-luth. kirkko, seurakunnat ja kirkolliset yhtymät mainittava. Jotkut seurakunnat omistavat suuria metsätiloja ja muita maa-alueita, kuten kirkkojen ympäristöjä, hautausmaiden, peltojen ja niittyjen ympäristöjä. Nämä uskonnolliset yhteisöt voivat toteuttaa LUMO-ohjelmaa ja sen toimia, erityisesti metsätaloudessa ja -hoidossa ja vieraslajien torjunnassa.

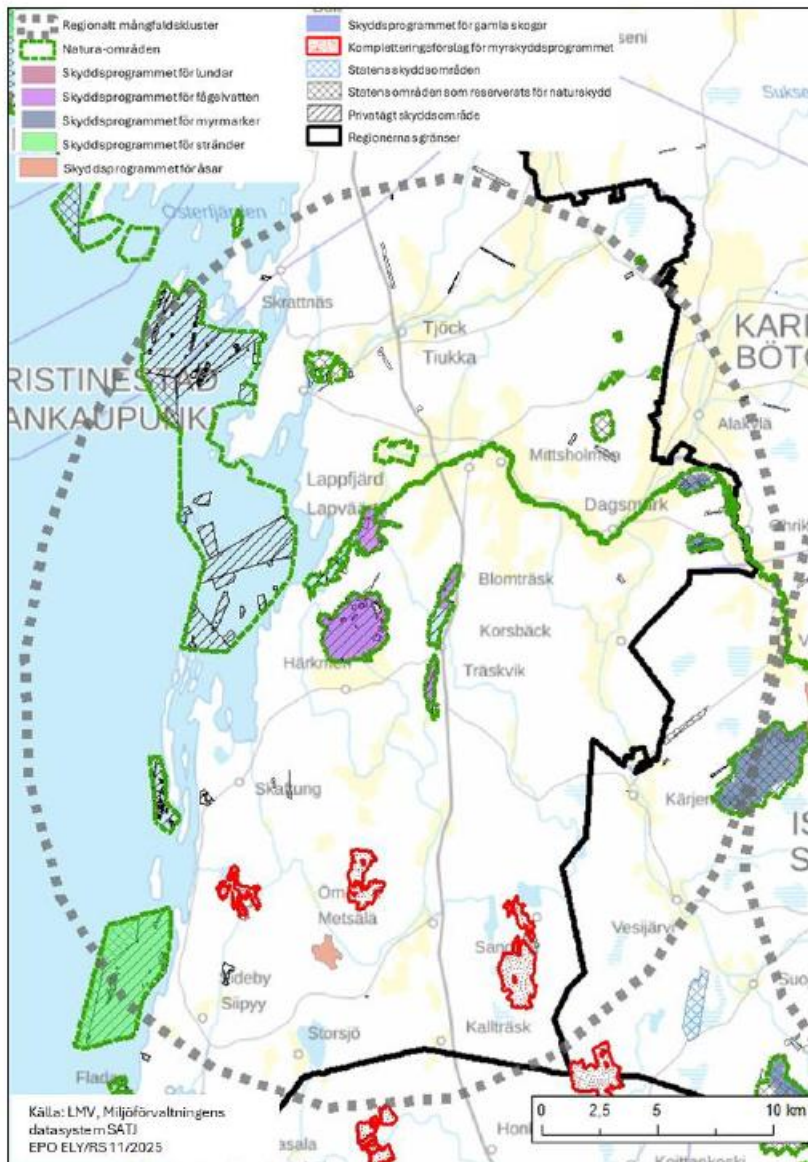

Bild 39 Det regionala mångfaldsklustret Kristinestadsneiden.

Kuva 39 Maakunnallinen monimuotoisuuskeskittymä Kristiinankaupungin seutu.

LUMO-ohjelmaan on muodostettu 6 kpl maakunnallisia monimuotoisuuskeskittymiä sekä useita pienempiä elinympäristökeskittymiä. Nämä ovat hyviä kokonaisuuksia merkittävistä elinympäristö- ja lajityypeistä. Ne myös tukevat maakunta- ja paikallistasolla ekologisia verkostoja. Niille on kohdennettu resursseja ja vapaaehtoisia toimenpiteitä. Kristiinankaupungin seudun sijaitsee Kristiinankaupungissa. Kristiinankaupungin seutu kattaa koko kunnan alueen. Alue on maakuntatasolla varsin lajirikas ja monimuotoinen ja alueella tavataan paljon uhanalaisia lajeja ja luontotyyppejä. Luontotyypeistä aluetta leimaavat erityisesti Lapväärtinjoki ja muu vesiluonto, seudun laajat maatalousmaisemat, metsäluonto sekä kaupungin vihervuoret ja uuselin ympäristöt.

Kristiinankaupungin seudun LUMO-keskittymän keskeiset toimenpidetarpeet (mustettuna niitä jotka koskee tai voisi koskea seurakuntia yleensä)

Perinnebiotooppien hoidon turvaaminen ja lisääminen

Linnustollisesti arvokkaiden vesien ja alueiden tilan parantaminen

Rakennettujen – ja uuselinympäristöjen hoidon kehittäminen

Maatalousluonnon edistäminen

Taloustmetsien monimuotoisuuden edistäminen

Rannikon pienvesien ennallistaminen

Virtavesien ennallistaminen

Vesienhoidolliset toimenpiteet

Vapaaehtoisen suojelun edistäminen

Vieraslajien torjunta

Lajiston seuranta ja hoito

Kalaston tukeminen

Vastuulajien edellyttämät muut toimenpiteet

Ekologisen kompensaation ja luontoarvokaupan edistäminen

LUMO-ohjelmassa ei ole huomioitu energiatuotannon ns. vihreän siirtymän eli tuuli- ja aurinkovoimaloiden sekä muiden energia-alan rakenteiden vaikutusta ennallistamisen toteuttamiseen. Käynnissä oleva hallitsematon rakennusbuumi tulee aiheuttamaan Pohjanmaan maakuntien metsiin ja koko muuhun ympäristöön huomattavaa metsäkatoa ja vahinkoja lajistolle. Nämä vaikutukset tulee huomioida LUMO-ohjelmassa.

LUMO-OHJELMAN TOIMENPIDEOSUUS

Toimenpideosuus on jaoteltu elinympäristökohtaisiin (A—G) tavoitteisiin ja toimenpidekokonaisuuksiin. Katso liitettä Tiivistelmä LUMO-ohjelman toimenpideosuudesta: toimenpiteiden otsikot.

Koska Kristiinankaupungin seurakuntayhtymä omistaa suhteellisen laajoja metsäalueita, A-toimenpideosuus voidaan pitää tärkeimpänä. Toimenpideosuus E käsittelee rakennettua ympäristöä ja toimenpideosuus F vieraslajeja, jotka voivat koskea myös seurakuntia ja yhtymää.

A. Metsä- ja suo ympäristöt

TAVOITE A: Metsä – ja suoelinympäristöjen ja -lajiston uhanalaistumiskehitys on pysähtynyt ja elinympäristöjen tila on parantanut.

E. Rakennettu ympäristö

TAVOITE E: Rakennettuja ympäristöjä on aktiivisesti kehitetty tukemaan luonnon monimuotoisuutta ja alueidenkäytön kielteiset vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle on minimoitu.

F. Vieraslajit

TAVOITE F: Haitallisten vieraslajien aiheuttamia uhkia ja paineita luonnon monimuotoisuudelle on saatu vähennettyä

Kirkon ympäristödiplomista

Jotta konkreettista työtä voitaisiin edistää siitä, mitä lopullisen LUMO-ohjelman toteutus käytännössä voi tarkoittaa suunnitellusti ja yleisesti kirkon, yhtymän ja seurakuntien ympäristövastuun kantamisessa toiminnassaan, on luotu kirkon ympäristödiplomityökalu Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa.

Suomen evankelisluterilainen kirkko, mukaan lukien Lapuan ja Porvoon hiippakunta, suosittelee, että

kaikilla seurakunnilla ja yhteisöillä tulisi olla kirkon ympäristödiplomi vuoteen 2025 mennessä. Kirkon verkkosivuilla on pitkä lista seurakunnista ja yhtymistä, jotka ovat jo saaneet hyväksytyt ympäristödiplomin, sekä niistä, jotka ovat jättäneet hakemuksen.

Evangelisluterilaisen kirkon verkkosivuilla on ohjeita ympäristödiplomin hakemisesta ja kriteereistä, jotka on täytettävä, jotta kestävä kirkon vaatimukset täyttyvät. Kirkon verkkosivujen mukaan: "Kirkon ympäristödiplomi näyttää tien ja konkretisoi kirkon työn ja toiminnan ympäristövastuun täyttämiseksi". "Ympäristödiplomi kytkeytyy läheisesti yhteen kirkkohallituksen täysistunnon talvella 2019 hyväksymän energia- ja ilmastostrategian kanssa ("Hiilineutraali kirkko 2030"). Ympäristövastuussa yhdistyvät vastuumme lähimmäisistä, heikommassa asemassa olevista, eläimistä ja kasveista, tulevista sukupolvista ja kaikkein köyhimmistä ihmisistä."

Linkit: Suomen evangelisluterilaiseen kirkkoon, Kirkon ympäristödiplomiin

Ruotsiksi: <https://evl.fi/plus/sv/samhalle-och-kyrka/hallbar-utveckling/kyrkans-miljodiplom/>

Suomeksi: <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/kestava-kehitys/ymparistodiplomi/>

Yhteenvedona Yhteinen kirkkoneuvosto on sitä mieltä, että:

1. Tuemme kokonaisuudessaan Lumo-ohjelman luonnoksen tavoitteet ja ehdotetut toimenpiteet, mukaan lukien toimintaosuus, täydennettynä yllä mainituilla kommentteilla varsinaisesta LUMO-ohjelmasta.
2. Pyrimme noudattamaan ohjelmaa mahdollisimman pitkälti tarkoituksemme, valtuuksiamme, hallintomme ja toimintamme mukaisesti sekä edellyttäen, että tähän tarkoitukseen on riittävästi resursseja (henkilökunta, vapaaehtoistyö, talous).
3. Pyrimme varmistamaan, että kirkon ympäristötodistus hankitaan yhdessä yhtymälle ja molemmille seurakunnalle kirkon verkkosivuilta löytyvien ohjeiden mukaisesti.

Liite 1: tiivistelmä LUMO-ohjelman toimenpideosuudesta: toimenpiteiden otsikot.

Oheislukemistona suositellaan:

LUMO-ohjelma - lausuntovaiheen luonnos 11.10.2025

LUMO-ohjelman toimenpideosuus – lausuntovaiheen luonnos 10.11.2025